

Vlaams
Parlement

ingediend op **1431** (2017-2018) – Nr. 1
20 december 2017 (2017-2018)

Voorstel van resolutie

van Katrien Schryvers, Lorin Parys, Emmily Talpe,
Danielle Godderis-T'Jonck, Vera Jans en Tine van der Vloet

betreffende interlandelijke adoptie

TOELICHTING

Sinds de inwerkingtreding van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen is het aantal interlandelijke adopties aanzienlijk gedaald. Dat heeft uiteraard een invloed op de werking op het terrein.

Bovendien hebben zich de voorbije periode een aantal problemen voorgedaan met de adopties van kinderen uit andere landen door Belgische kandidaat-adoptieouders. Zo blijkt dat van een aantal geadopteerde Congolese kinderen die begin november 2015 in ons land waren aangekomen, ten minste één kind ontvoerd was. Het parket onderzoekt nu alle recente adopties uit Congo. In augustus 2016 bleken een tiental adoptieouders niet in de mogelijkheid om met hun adoptiekind vanuit Oeganda terug te keren naar België. Door een nieuwe Oegandese wet ontstond onduidelijkheid over de rechtsgeldigheid van de adopties en ontstond discussie tussen de verschillende beleidsniveaus in ons land.

Ook de adopties vanuit Ethiopië verlopen zeer moeizaam. Nadat de Vlaamse Centrale Autoriteit in november 2015 besliste om adopties uit dat land voorlopig op te schorten om bijkomend onderzoek te verrichten naar de adopteerbaarheid van de kinderen, zorgt sedert het voorjaar 2016 een reorganisatie van de diensten in Ethiopië zelf ervoor dat dossiers maanden vertraging oplopen en niet verder afgehandeld worden. Eerder al maakten Nederland en Wallonië een einde aan adopties vanuit Ethiopië.

Dergelijke problemen hebben niet alleen een weerslag op het vlak van administratie, maar ook en vooral veroorzaken ze veel menselijk leed. Een adoptie gaat gepaard met grote emoties. De onzekerheden die gecreëerd worden door problemen in de procedure, zijn een zeer grote belasting voor het mentale welzijn van zowel de (kandidaat-)adoptieouders als de geadopteerde kinderen.

De besprekingen van de dossiers rond gedwongen adopties en historisch misbruik maakten duidelijk dat we niet voorzichtig genoeg kunnen zijn als het om kinderen gaat. Het expertenpanel dat de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin eind 2014 aanstelde met betrekking tot de gedwongen adopties, formuleerde zeer duidelijke aanbevelingen. Een aantal aanbevelingen hebben betrekking op binnenlandse adoptie en werden opgenomen in het nieuwe decreet van 3 juli 2015 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen en houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, dat op 30 juni 2015 in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement werd goedgekeurd. Over interlandelijke adoptie doet het panel geen voorstellen. Toch is ook daarvoor behoefte aan een vernieuwd ethisch kader. De risico's zijn volgens de indieners van dit voorstel van resolutie immers groter dan bij binnenlandse adoptie, en situeren zich op een aantal andere punten.

Interlandelijke adoptie, het zoeken van een gezin voor een kind, is een ingewikkeld proces in een veranderende internationale context. Vanuit het beleid moet het kader gecreëerd worden waarbinnen de adopties tot stand kunnen komen volgens waterdichte procedures en met zo veel mogelijk garanties dat misbruik wordt uitgesloten. Met hun voorstellen willen de indieners van dit voorstel van resolutie enerzijds proberen om de procedures te vereenvoudigen door betere afstemming tussen het Vlaamse en het federale niveau, en anderzijds meer garanties inbouwen voor de middelen die de kandidaat-adoptanten betalen voor projectsteun.

Fonds voor projectsteun

Een van de zaken die onduidelijk zijn en waarover veel vragen rijzen, zijn de kosten die aan de adoptie en de bijbehorende procedure verbonden zijn.

Kandidaat-adoptieouders die begeleid worden door een interlandelijke adoptiedienst en die het geluk hebben een kind te kunnen adopteren, betalen daarvoor een bedrag als tegemoetkoming in de werkingskosten van de adoptiedienst. De vergoeding en de kosten voor bemiddeling worden door de regering bepaald. Momenteel ligt het maximum daarvan op 3000 euro.

Daarnaast rekenen de diensten ook de reëel gemaakte kosten, zoals vertaalkosten of kosten van legalisatie, door aan de kandidaat-adoptanten. Bij het aanrekenen van kosten en vergoedingen mag nooit het Verdrag van Den Haag uit het oog worden verloren. Dat verdrag bepaalt heel expliciet in artikel 8 en artikel 32 dat adoptie geen voordelen mag opleveren. Zo staat in artikel 32, eerste lid: "Niemand mag ongerechtvaardigd financieel of ander voordeel trekken uit enig optreden in verband met een interlandelijke adoptie."

Dat sluit niet uit dat zogenaamde kosten voor projectsteun worden aangerekend. In heel wat herkomstlanden is de betaling van die projectsteun inherent aan de adoptie. In een aantal gevallen gaat het om een vast bedrag dat aan de autoriteiten moet worden betaald. In andere landen gaat het veeleer om een bijdrage voor de projecten die de betrokken instelling of dienst van het herkomstland opzet. Het betalen van die projectsteun moet, conform het Verdrag van Den Haag, in elk geval worden losgekoppeld van het verkrijgen van een kind.

Los daarvan moet de garantie worden geboden dat de projectsteun ook effectief gebruikt wordt ten bate van kinderen. Hoewel het Vlaams Centrum voor Adoptie elke samenwerking met een herkomstland onder meer toetst op financiële transparantie, blijft het toch moeilijk om tot een sluitend bewijs te komen dat die – vaak aanzienlijke – bijdragen daadwerkelijk worden aangewend voor de doelen waarvoor ze bestemd zijn.

Volgens de indieners van dit voorstel van resolutie moet Vlaanderen internationaal een voortrekkersrol vervullen bij het creëren van een draagvlak dat het werken met fondsen voor de giften in het kader van interlandelijke adoptie op een nieuwe leest schoeit. Niet alleen de bereidheid van de herkomstlanden is essentieel om te kunnen werken via een fonds in plaats van via directe projectsteun aan bijvoorbeeld een weeshuis, maar ook de bereidheid van de landen waar de adoptanten vandaan komen. In dat kader kan het debat worden gevoerd over het opbod dat momenteel bestaat met betrekking tot de projectsteun. De gevraagde bedragen variëren in de tijd en adoptiediensten krijgen vragen naar meer steun, omdat er vanuit andere landen meer wordt betaald. Het gevaar van commercialisering loert daarmee om de hoek.

Als een internationaal draagvlak kan worden gevonden, vragen de indieners dat een fonds wordt opgericht waarin de projectsteun van adoptanten wordt verzameld. De manier waarop dat fonds dan het best kan worden beheerd, vraagt nader onderzoek. Voor de adoptanten is er een extra voordeel omdat ze de bedragen die ze hebben betaald, net als bij andere ontwikkelingssteun, fiscaal in rekening kunnen brengen. Dat vraagt betrokkenheid van de Departementen Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken.

Samenwerking tussen het federale en het regionale niveau

Het Vlaams Centrum voor Adoptie is de afdeling van Kind en Gezin die optreedt als centrale autoriteit voor interlandelijke adoptie. Het is belast met de naleving van de door het Haagse verdrag opgelegde verplichtingen en opdrachten, vermeld in het decreet van 20 januari 2012¹. Zo zorgt het centrum onder meer voor de ondersteuning van het Steunpunt Adoptie, de registratie van de adoptanten, de doorverwijzing van de adoptanten naar het Steunpunt Adoptie en het voeren van

¹ Artikel 3, 8°, van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen.

een gericht beleid voor de adoptie van kinderen met speciale noden; het organiseert en bewaakt de voortgangsrapportage van de adoptie, zet netwerken op tussen bestaande diensten en projecten, werkt een overkoepelende visie op nazorg uit, verleent advies en informatie, ondersteunt trefgroepen, brengt samenwerking met buitenlandse overheden tot stand en speelt een bemiddelende rol, begeleidt erkende adoptiediensten, voert proactief kanaalonderzoek op de door de adoptiediensten aangebrachte kanalen, maakt werkafspraken met de federale overheid en de andere gemeenschappen, ontwikkelt of ondersteunt programma's in binnen- en buitenland, en organiseert structureel overleg tussen alle betrokken partners uit het adoptiewerkveld.

De Federale Centrale Autoriteit voor adoptie gaat na of een adoptie conform de voorgeschreven procedure tot stand is gekomen en of de adoptie niet manifest tegen de openbare orde is. Bij die laatste beoordeling zal de Federale Centrale Autoriteit steeds rekening houden met het belang van het kind. De Federale Centrale Autoriteit kan de adoptie erkennen en registreren. Het spreekt voor zich dat het belangrijk is dat de werking en ook de criteria voor de beoordeling van adoptiedossiers afgestemd zijn tussen het Vlaams Centrum voor Adoptie en de Federale Centrale Autoriteit.

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen biedt aan de deelstaten en de Federale Staat de mogelijkheid om samenwerkingsakkoorden te sluiten "die onder meer betrekking hebben op de gezamenlijke oprichting en het gezamenlijk beheer van gemeenschappelijke diensten en instellingen, op het gezamenlijk uitoefenen van eigen bevoegdheden, of op de gemeenschappelijke ontwikkeling van initiatieven."². De Commissie van overleg en opvolging, die werd opgericht bij het samenwerkingsakkoord van 12 december 2005³ en minstens tweemaal per jaar moet samenkomen, is al een hele tijd niet meer samengekomen en blijkt niet slagkrachtig genoeg om daaraan tegemoet te komen.

Naast de samenwerking met de Federale Centrale Autoriteit willen de indieners van dit voorstel dat ook het overleg met de FOD Buitenlandse Zaken en de Dienst Vreemdelingenzaken wordt geïntensifieerd en dat duidelijke afspraken worden gemaakt. Zo moeten onder meer problemen bij de uitreiking van visa worden voorkomen.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Emily TALPE
Danielle GODDERIS-T'JONCK
Vera JANS
Tine VAN DER VLOET

² Artikel 92bis, §1, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

³ Samenwerkingsakkoord van 12 december 2005 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake de tenuitvoerlegging van de wet van 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie, in België in werking getreden op 1 september 2005, dat krachtens artikel 1 tot doel heeft “waarborgen vast te leggen om te verzekeren dat interlandelijke adopties op zodanige wijze plaatsvinden dat het hoogste belang van het kind daarmee is gediend en de grondrechten die hem volgens het internationale recht toekomen, worden geëerbiedigd” en dat onder meer het volgende stelt:
 - a) “Adopties (...) kunnen slechts plaatsvinden indien de bevoegde autoriteiten van de Staat van opvang (...) hebben vastgesteld dat het kind toegestaan is of toegestaan zal worden om die Staat binnen te komen en aldaar permanent te verblijven.” (artikel 5, c);
 - b) “Elke Verdragsluitende Staat wijst een Centrale Autoriteit aan die is belast met de nakoming van de door het Verdrag aan haar opgelegde verplichtingen.” (artikel 6, 1);
 - c) “Federale Staten, Staten waarin meer dan één rechtsstelsel geldt en Staten die autonome territoriale eenheden omvatten, staat het vrij meer dan één Centrale Autoriteit aan te wijzen en de territoriale of personele reikwijdte van hun taken aan te geven. De Staat die van deze mogelijkheid gebruik maakt, wijst de Centrale Autoriteit aan waaraan mededelingen kunnen worden gedaan ter overbrenging daarvan aan de bevoegde Centrale Autoriteit binnen deze Staat.” (artikel 6, 2);
 - d) “De Centrale Autoriteiten dienen onderling samen te werken en de samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten van hun onderscheiden Staten te bevorderen teneinde kinderen te beschermen en de overige doelstellingen van het Verdrag te verwezenlijken.” (artikel 7, 1);
 - e) “De Centrale Autoriteiten nemen, hetzij rechtstreeks, hetzij via overheidsinstanties, alle passende maatregelen om het ten onrechte genieten van financieel of ander voordeel in verband met de adoptie te voorkomen en alle praktijken die in strijd zijn met de doelstellingen van het Verdrag te verhinderen.” (artikel 8);
 - f) “De erkenning van een adoptie kan in een Verdragsluitende Staat slechts worden geweigerd indien, gelet op het belang van het kind, de adoptie kennelijk niet verenigbaar is met zijn openbare orde.” (artikel 24);
 - g) “Niemand mag ongerechtvaardigd financieel of ander voordeel trekken uit enig optreden in verband met een interlandelijke adoptie.” (artikel 32, 1);
- 2° de bepalingen over adoptie in het Burgerlijk Wetboek, boek I, titel VIII, artikel 357 tot en met 368-8;
- 3° de bepalingen over adoptie in het Gerechtelijk Wetboek, deel IV, artikel 1231-26 tot en met 1231-56;
- 4° de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, waarin de volgende bepaling is opgenomen: “De Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten kunnen samenwerkingsakkoorden sluiten die onder meer betrekking hebben op de gezamenlijke oprichting en het gezamenlijk beheer van gemeenschappelijke diensten en instellingen, op het gezamenlijk uitoefenen van eigen bevoegdheden, of op de gemeenschappelijke ontwikkeling van initiatieven.” (artikel 92bis, §1, eerste lid);
- 5° het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen;

- 6° de conceptnota voor nieuwe regelgeving inzake interlandelijke adoptie en de daaropvolgende hoorzittingen in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 600/1 tot en met 3);
- overwegende dat:
- 1° in heel wat herkomstlanden de betaling van de projectsteun inherent is aan de adoptie;
 - 2° het betalen van projectsteun, conform het Verdrag van Den Haag, niet mag worden verbonden aan het verkrijgen van een kind;
 - 3° de bedragen en de bestemming van de projectsteun verschillen naargelang van het land, de dienst waarmee in een land wordt samengewerkt en het tijdstip waarop de steun betaald moet worden;
 - 4° de kandidaat-adoptieouders en de adoptiediensten geen volledige zekerheid hebben over de bestemming van het geld dat onder de projectsteun valt;
 - 5° er een gevaar van opbod bestaat tussen verschillende landen en instellingen, die zo steeds meer projectsteun vragen;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° in overleg met de Federale Regering:
 - a) in overleg met de Departementen Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken de haalbaarheid te onderzoeken van de oprichting van een fonds waarin de projectsteun van adoptanten wordt verzameld;
 - b) te onderzoeken welke internationale afspraken gemaakt kunnen worden voor de besteding van de middelen in het fonds;
 - c) mee te onderzoeken hoe dat fonds kan worden beheerd zodat meer garanties kunnen worden ingebouwd voor de besteding van de middelen die in het fonds worden verzameld;
 - d) na te gaan of die bijdragen voor projectsteun ook fiscaal aftrekbaar kunnen worden gemaakt;
 - 2° het overleg over interlandelijke adoptie tussen de Vlaamse Centrale Autoriteit en de Federale Centrale Autoriteit te intensifiëren en de samenwerking te versterken, in een geest van vertrouwen en met respect voor elkaars bevoegdheden, waarbij ook de rol van de Dienst Vreemdelingenzaken wordt erkend;
 - 3° bilateraal overleg met de FOD Buitenlandse Zaken te voeren, onder meer om bindende afspraken te maken over het uitreiken van visa;
 - 4° de Vlaamse Centrale Autoriteit te vragen om, samen met de Federale Centrale Autoriteit, het communicatietraject met kandidaat-adoptieouders te stroomlijnen, zeker bij onvoorziene omstandigheden;
 - 5° uit te zoeken op welke manier de accreditatie van nieuwe kanalen in de toekomst het best kan verlopen met het oog op een eventuele harmonisatie van de werking van de adoptiediensten, maar ook met het oog op het behouden van de kanalen als een adoptiedienst zijn werking zou stopzetten;
 - 6° overleg te organiseren met de federale overheid over een mogelijke controle van contactpersonen in de herkomstlanden;
 - 7° een traject uit te stippelen dat de verschillende adoptiediensten ertoe aanspoort hun werking beter op elkaar af te stemmen en te onderzoeken hoe een nauwe samenwerking gerealiseerd kan worden om te komen tot een grotere eenvormigheid bij de wachtlijsten en kanalen, in samenspraak met de bestaande adoptiediensten.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Emily TALPE
Danielle GODDERIS-T'JONCK
Vera JANS
Tine VAN DER VLOET